

Σπύρος Λαπατσιώρας spirosla@gmail.com;

Σχολιασμός του κειμένου του Chris Arthur

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ 1

Η θέση ομολογίας (homology) που υποστηρίζει ο Chris Arthur και ο τρόπος με τον οποίο τη δομεί, δηλαδή αφήνοντας ένα χώρο εξωτερικό του κεφαλαίου, ο οποίος και μόνο δια της θέσης αυτής συνιστά μία αντίσταση στο κεφάλαιο σε γενικές γραμμές αντιστοιχεί με μία σύλληψη του κεφαλαίου και του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής ως μία διαδικασία χωρίς Υποκείμενο και Τέλος. Εφόσον το κατ' εξοχήν υποκείμενο αυτής της διαδικασίας, το κεφάλαιο, η Ιδέα του Κεφαλαίου (Idea of Capital) δεν ελέγχει το εξωτερικό του, μία περίσσεια της έννοιάς του (excess of its concept).

Ωστόσο τίθενται επιμέρους ζητήματα που αφορούν τη διαδικασία συγκρότησης των εννοιών.

Υπάρχουν τρία σημεία γύρω από τα οποία θα περιστραφεί ο σχολιασμός του κειμένου του Chris Arthur

- α) η θέση της έννοιας της «υπαγωγής» στο κείμενο του Μαρξ.
- β) η σχέση του Marx με τον Hegel (Εγγελο) και ειδικά η σχέση της μαρξικής διαλεκτικής με την εγγελιανή.
- γ) η ανάγνωση που επιχειρεί ο Αλτουσέρ στα δύο προηγούμενα.

δ) Ενδιάμεσα υπάρχει και ένα σημείο που απασχόλησε τη χθεσινή συζήτηση για να πιάσουμε το νήμα: συνάντηση μορφή και καθορισμός σε τελευταία ανάλυση.

Encounter, form/structure, determination in last instance

Η έννοια της υπαγωγής στο έργο του Μαρξ ορίζει ένα υποδειγματικό τόπο όπου μπορούμε να δούμε τις σχέσεις αυτών των όρων.

Αυτά τα τρία σημεία δεν είναι ανεξάρτητα μεταξύ τους.

Επειδή τα θέματα, αυτά από μόνα τους είναι μεγάλα θα επιχειρήσουμε μία προσέγγιση σε αυτά τα ζητήματα παρουσιάζοντας τον τρόπο με τον οποίο ο Μαρξ εισάγει την έννοια της υπαγωγής και εν συνόλω το σχόλιό μας θα τοποθετηθεί στις βασικές θέσεις που υποστηρίζει με το κείμενό του ο Chris Arthur.

Υπάρχουν δύο, τουλάχιστον επίπεδα, στα οποία μπορούμε να αναγνώσουμε το κείμενο του Μαρξ.

Το πρώτο, τι μας λέει με την έννοια της υπαγωγής, τι μπορούμε να κάνουμε μ' αυτή, πώς να αναλύσουμε την πραγματικότητα με αυτή, με ποιες άλλες έννοιες συνδέεται.

Το δεύτερο, με ποιο τρόπο ο Μαρξ οργανώνει, παρουσιάζει τις έννοιες τους, ας πούμε ένα μεθοδολογικό/ επιστημολογικό επίπεδο. Εμείς εδώ θα κινηθούμε στο δεύτερο αλλά μέσω της (περιορισμένης) παρουσίασης του πρώτου.

Επίσης, να σημειώσουμε ότι θα ακολουθήσουμε τον τρόπο παρουσίασης του Κεφαλαίου και ότι θα σχηματοποιήσουμε αρκετά λόγω χρόνου.

1.1 Σημείο Α

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ 2

Λέμε η εργασία υπάγεται στο κεφάλαιο. (Κεφάλαιο,)

ή λέμε η εργασιακή διαδικασία υπάγεται στο κεφάλαιο. (Άμεσα αποτελέσματα)

The labour process is subsumed under capital (it is capital's *own* process)

The subsumption of labour under capital <> the subjection of the laborer to the capitalist.

Η χρήση του όρου «subsumption» όμως έχει μία συνδήλωση (connotation) ενός λογικού επιπέδου. Όπως όταν λέμε ότι το είδος (species) υπάγεται στο γένος (genus), ή ότι μία παράσταση (representation) υπάγεται υπό (under) έννοια (concept), σε ένα κανόνα (rule) κλπ., ή ότι μία έννοια υπάγεται σε πλατύτερη έννοια. Πρόκειται για ένα όρο που αφορά τη λογική.

Με άλλα λόγια, για να καταλάβουμε τη σημασία της έννοιας πρέπει να διακρίνουμε μεταξύ *υπαγωγής* και *υποταγής* (*subsumption-subordination/subjection*).

Αλλά επίσης να αναγνωρίσουμε ότι σχετίζονται, εφόσον τις έχουμε διακρίνει πρώτα.

Αν έτσι έχουν τα πράγματα τότε πρέπει να σκεφτούμε τη λογική διάσταση, των εκφράσεων του Μαρξ. Να σκεφτούμε δηλαδή ότι η δράση «υπάγει» αφορά έννοιες. Επομένως να αναγνωρίσουμε ότι ενώ είναι σχετικά «προφανές» το νόημα μία έκφρασης όπως «το κεφάλαιο υποτάσσει (subordinates) την εργασία», το νόημα μίας έκφρασης όπως «η έννοια κεφάλαιο υπάγει (subsumes) την έννοια εργασιακή διαδικασία ή την εργασία» είναι μάλλον σκοτεινό.

Η δεύτερη πρόταση έχει τα χαρακτηριστικά μία κρίσης (judgment) της μορφής «το χρώμα είναι ζώο, δηλαδή μίας γραμματικά σωστής αλλά παράλογης μορφής, όπως είναι παράλογη και η πρώτη έκφραση κατ' αρχή εφόσον πρόκειται για δύο ασύμμετρα αντικείμενα (εννοιακά πάντα).

Ο Marx εκκινεί από το 5^ο κεφάλαιο μία διαδικασία συγκρότησης (construction) της έννοιας του κεφαλαίου όπου η έκφραση “το κεφάλαιο υπάγει(subsumes) την εργασία” αποκτά νόημα. Επομένως πρέπει να κινηθούμε σε δύο επίπεδα. Στο επίπεδο που οργανώνεται η υπαγωγή (*subsumption*) (συγκρότησης εννοιών) και στο επίπεδο που οργανώνονται οι ιεραρχήσεις και η κυριαρχία.

Θα συνεχίσω παρουσιάζοντας με ένα συνοπτικό τρόπο τον τρόπο με τον οποίο αυτή η έκφραση αποκτά νόημα, θα ακολουθήσουμε δηλαδή το λογικό επίπεδο κυρίως, το επίπεδο συγκρότησης των εννοιών. Παρενθετικά, ένα πολύ γνωστό αποτέλεσμα της δραστηριότητας (*effectiveness*) της έννοιας της υπαγωγής εμφανίζεται στις πρώτες σελίδες των περισσότερων βιβλίων οικονομικής κάπως έτσι: *οι μηχανές, οι πρώτες ύλες κλπ είναι κεφάλαιο*, δηλαδή ότι τα πράγματα είναι κεφάλαιο και αντίστροφα ότι *το κεφάλαιο = εμπόρευμα = πράγμα*. Επομένως η δραστηριότητα της έννοιας της υπαγωγής συνδέεται με τον αυθόρμητο τρόπο πρόσληψης και εννοιολόγησης της πραγματικότητας.

Spontaneous ideology.

1.2 Τα πρώτα βήματα με τα οποία αποκτά νόημα η έκφραση.

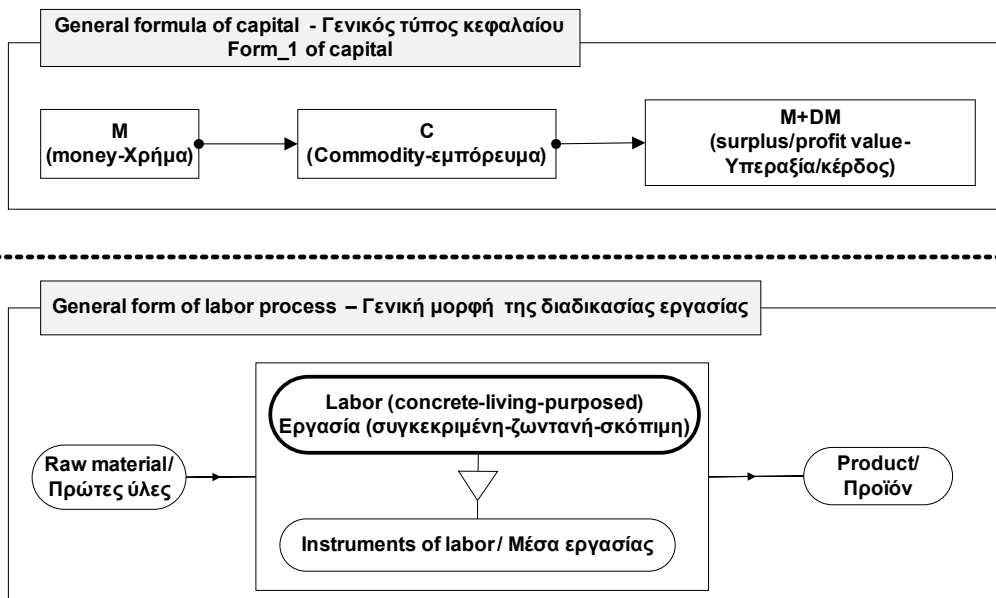
Παρουσίαση 3, ΣΧΗΜΑ 1 και 2.

Το κεφάλαιο 4^ο του Κεφαλαίου μας δίνει το γενικό τύπο του κεφαλαίου

$$M - C - M' = M + \Delta M$$

και περαιτέρω $M - M'$ (αλλά δεν μας απασχολεί εδώ)

Δηλαδή μας ορίζει το κεφάλαιο ως αυτοαξιοποίηση της αξίας. Ας πούμε ως μία επιθυμία για περισσότερο ΔM -χρήμα. Μία επιθυμία μη μορφοποιημένη ακόμη, παρά υπό τον όρο να ανταλλαχτεί τμήμα του αρχικού M με εργατική δύναμη. Επομένως ξεκινάμε με δεδομένο ότι υπάρχει ο άνθρωπος των σκούδων και ο ελεύθερος εργάτης.

Στο κεφάλαιο 5^ο εισάγεται μία άχρονη παράσταση: αυτή μία γενικής διαδικασίας εργασίας, όπως μπορεί να την παραλάβει κάποιος από τις ως τότε θεωρητικές (και φιλοσοφικές) επεξεργασίες.

Αυτή είναι η παράσταση της διαδικασίας εργασίας ως μίας διαδικασίας σκόπιμης, όπου εισέρχονται πρώτες ύλες και η εργασία χρησιμοποιώντας μέσα εργασίας ώστε με την δράση της επί της πρώτης ύλης να τη μετασχηματίσει σε ένα σκόπιμο και συγκεκριμένο προϊόν.

Από εδώ ο Μαρξ ξεκινά μία διαδικασία έκθεσης μίας θεωρητικής παραγωγής, μίας διαδικασίας μετασχηματισμού αυτών των παραστάσεων, οι οποίες χρησιμεύουν ως πρώτη ύλη. Το προϊόν αυτής της διαδικασίας μετασχηματισμού θα είναι η έννοια του ειδικά κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής και η οργάνωση/συγκρότηση της έννοιας του κεφαλαίου πέραν της αρχικής παράστασής μας, η οποία είναι η γενική μορφή και εξακολουθεί να έχει εγκυρότητα – αλλά πλέον είναι περαιτέρω οργανωμένη και εξειδικευμένη.

Δύο κομβικά σημεία τα οποία μας απασχολούν σήμερα είναι η έννοια της τυπικής υπαγωγής και η έννοια της πραγματικής υπαγωγής η οποία είναι ειδική έννοια του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής.

Αυτό που πρέπει να προσέξουμε δεν είναι μόνο η διάρθρωση των εννοιών/αποτελεσμάτων αλλά και η διαδικασία με την οποία παράγονται

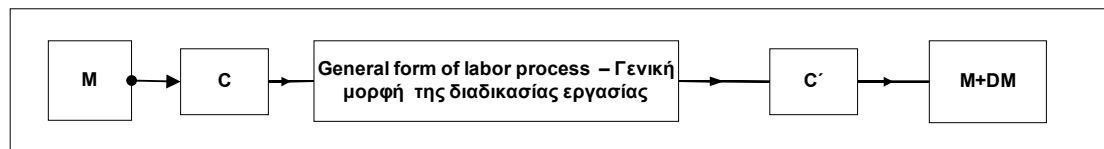
1.3 Τι δεν είναι μορφή του κεφαλαίου

Παρουσίαση 4, ΣΧΗΜΑ 3

Για να καταλάβουμε τι πρόκειται να ακολουθήσει πρέπει να κάνουμε μία παράκαμψη.

Τι δεν είναι κεφάλαιο, δηλαδή κεφαλαιακή σχέση, τι δεν είναι κεφαλαιοκρατικός τρόπος παραγωγής.

M-εργασιακή διαδικασία-M+ΔM

Αυτή η μορφή δεν μπορεί να είναι μία παράσταση που συνοδεύει την έννοια της υπαγωγής. Δεν είναι ούτε μορφή του κεφαλαίου ούτε σχήμα της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής. Δηλαδή το κεφάλαιο δεν συνίσταται από την απλή υποταγή στην επιθυμία του ΔM, μίας υπάρχουσας διαδικασίας παραγωγής αν και ξεκινάμε από αυτό ως δεδομένο.

Ο Μαρξ αναλαμβάνει να μας το εξηγήσει στο 5^ο κεφάλαιο

1.4 Διαδικασία παραγωγής = ενότητα διαδικασίας εργασίας και αξιοποίησης. Παρουσίαση 5, Σχήμα 4.

Επί των παραστάσεων του κεφαλαίου και της γενικής εργασιακής διαδικασίας, δρουν οι απαιτήσεις/προϋποθέσεις (requirements/presuppositions) της κεφαλαιακής σχέσης και τις μετασχηματίζουν.

Επί της μόνης εμπειρικής διαδικασίας παραγωγής δρουν δύο «οπτικές», ως συγκροτητικές αυτής (αυτές οι οπτικές είναι εμμενείς (immanent) στους μέχρι τώρα παρουσιασμένους όρους αν και θα μετασχηματιστούν)

Η μία είναι η οπτική της αξίας χρήσης – της παραγωγής αξιών χρήσης – της διαδικασίας εργασίας

Η δεύτερη είναι η οπτική της αξίας– της παραγωγής αξίας και υπεραξίας - της διαδικασίας αξιοποίησης.

Ωστόσο αυτές αν και διακριτές είναι αλληλοκαθοριζόμενες.

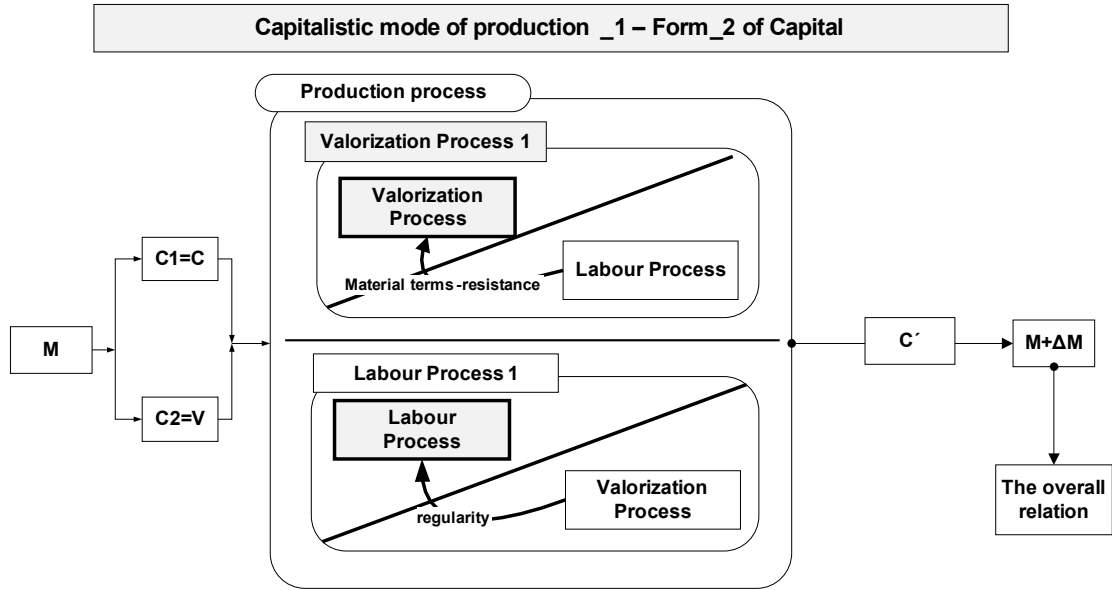
Η διαδικασία εργασίας *καθορίζει* τους όρους άσκησης της διαδικασίας αξιοποίησης.

Την καθορίζει ως προς τα στοιχεία της, αναπαριστά τη διαδικασία εργασίας ως διαδικασία μεταξύ μεταβλητού (variable capital) και σταθερού (constant capital) έτσι ώστε να προστίθεται νέα αξία (να παράγεται υπεραξία). Δηλαδή ως μίας διαδικασίας η οποία αφαιρεί από όλους τους σκοπούς (purposes/ends) και τις ειδικότητες (specific) που διέπουν την διαδικασία εργασίας και μετρά τα αποτελέσματα με ένα ενιαίο μέτρο, το χρήμα, και με ένα *στόχο/σκοπό*, το περισσότερο χρήμα. Ωστόσο για να ασκηθεί πρέπει να μολύνει μία διαδικασία εργασίας.

Η διαδικασία εργασίας *καθορίζεται* από τη διαδικασία αξιοποίησης, δηλαδή παύει να είναι αυτό που ήταν, εφόσον, ο στόχος/σκοπός ΔΜ της επιβάλλει απαιτήσεις: συγκεκριμένη οργάνωσης *κανονικότητας* σε όλα τα στοιχεία. Εξετάζοντας το ΔΜ αποφασίζονται οι χρήσεις, οι χρόνοι, οι ρυθμοί με συγκεκριμένο και ειδικό τρόπο.

Ένα ειδικό αποτέλεσμα είναι ότι η διαδικασία εργασίας και τα στοιχεία της αποτελούν καταστατικά την πηγή αντιστάσεων (resistance) στη διαδικασία αξιοποίησης και στην πραγματοποίηση των στόχων της και επομένως πηγή μετασχηματισμών της διαδικασίας αξιοποίησης. Γιατί αντιστάσεων; γιατί τα σφυριά μπορεί να μην είναι τόσο καλά όσο απαιτείται από την αξιοποίηση και η εργασία να μην προσαρμόζεται. Αλλά η αντίσταση των εργαζομένων στην βία του κεφαλαίου, να μεταβάλλει τους όρους της διαδικασίας εργασίας ώστε να συμφωνεί με τη διαδικασία αξιοποίησης, είναι αυτή η οποία διαιρεί τους φορείς της παραγωγής. Και είναι η σύγκρουση η οποία είναι στη ρίζα του τρόπου παραγωγής εφόσον η διαφορά εργασίας και εργατικής δύναμης καθορίζει άμεσα το ποσοστό υπεραξίας μέσω της προσθήκης νέας αξίας, επομένως άμεσα το στόχο της αξιοποίησης.

ΣΧΗΜΑ 4

1.5 Στάση για παρατηρήσεις.

Ας φύγουμε λίγο από το κείμενο του Μαρξ.

A) Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι στη προηγούμενη διαδικασία συγκρότησης της μορφής_2 του κεφαλαίου μετασηματιστήκαν τα αρχικά στοιχεία που συγκρότησαν τη σχέση, όπως επίσης ότι μετασηματίστηκε και η οδηγούσα σχέση της συγκρότησης. Η αξιοποίηση προσδιορίστηκε ως ιεραρχημένη σχέση άλλων στοιχείων από αυτών με τα οποία εκκινήσαμε.

B) Αν δούμε τα προηγούμενα από μία εγγελιανή οπτική διαπιστώνουμε ότι έχουμε δύο ειδικά σύνολα σχέσεων, τα οποία είναι αποτελέσματα μετασηματισμού των αρχικών παραστάσεων- για να τα διακρίνουμε από τις αρχικές παραστάσεις τα ονομάζουμε με δείκτες στο σχήμα. Αυτά τα δύο σύνολα, σχηματίζουν δύο πόλους (poles) οι οποίοι α) είναι essential to each other as a matter of their very definition b) each produces its opposite through its own movement c) each reproduces itself through the mediation of its opposite.

ή διαφορετικά

They are inseparable and at the same time mutually related as sheer others;

each has in its own self the other of itself. Each is thus the unity of itself and its other and is in its determinateness determinate being, not that which it itself is, and which its other is”

Γ) Αν σκεφτούμε πάνω στους δύο πόλους τότε μπορούμε να καταλάβουμε ότι υπάρχει μία *σχέση ταυτότητας (relation of identity)* μεταξύ των δύο πόλων, από την πλευρά του κεφαλαίου. Η διαδικασία εργασίας είναι διαδικασία αξιοποίησης και φυσικά κάθε στοιχείο της είναι στοιχείο του κεφαλαίου που εργάζεται για να παράγει ΔΜ. Εδώ, από αυτή την οπτική, την οπτική του κεφαλαίου το κεφάλαιο *υπάγει (subsumes)* την εργασία, εδώ τα μέσα εργασίας είναι κεφάλαιο και η εργασία είναι εργασία του κεφαλαίου.

Ωστόσο υπάρχει και μία *σχέση διαφοράς (relation of difference)*, η οποία είναι ανώτερου επιπέδου εφόσον στην άποψη της ταυτότητας που μόλις εγκαθιδρύσαμε αντιπαρατάσσει την διαφορά των δύο πόλων, με εσωτερικό στη σχέση τρόπο. Η διαδικασία εργασίας είναι το στοιχείο αντίστασης στην αξιοποίηση είτε από την πλευρά των φυσικών ορίων, των πρώτων υλών, των μέσων εργασίας είτε από την πλευρά των εργαζομένων, της ειδικής διαφοράς εργασίας και εργατικής δύναμης.

Κεφαλαιοκρατικός τρόπος παραγωγής και κατ' επέκταση κεφάλαιο (Form_2), το αποτέλεσμα της αυτό-μεσολάβησης (self-mediation) του κεφαλαίου, το αποτέλεσμα της αυτοσχασίας (self-relation) είναι η ταυτότητα της ταυτότητας και της διαφοράς, δηλαδή η διαδικασία, συνεχής και βίαια να υπερνικηθούν οι αντιστάσεις, να καταργηθεί η διαφορά να βρει τις μορφές που τα όρια που τίθενται και τα αντιλαμβάνεται ως φράγματα να υπερνικηθούν π.χ αντί για μεθόδους απόλυτης υπεραξίας να χρησιμοποιήσει μεθόδους σχετικής υπεραξίας (ή να βρεί κατάλληλους τρόπους οικονομίας του σταθερού κεφαλαίου (constant capital) για να κάνουμε ένα άλμα).

Και εδώ επανερχόμαστε μερικά στη συνέχεια της παρουσίας

Γιατί λέμε «υπαγωγή»: Γιατί είναι εργασιακή διαδικασία του κεφαλαίου, πλέον, τα αγορασμένα στοιχεία του κεφαλαίου εργάζονται για να παράγουν, υπεραξία, κεφάλαιο και το σύνολο της σχέσης, πολύ σχηματικά επειδή η εργασία είναι εργασία του κεφαλαίου. Μέσω αυτών των μεταβολών η εργασία καθίσταται «είδος» θα μπορούσαμε να πούμε του κεφαλαίου, το κεφάλαιο μέσω του εργαζόμενου εργάζεται στην παραγωγή υπεραξίας και στην παραγωγή της όλης σχέσης

Γιατί τυπική υπαγωγή:

Επειδή ακόμη δεν έχει μορφοποιηθεί έτσι η κεφαλαιοκρατική παραγωγή και το κεφάλαιο όπως απαιτείται. Η Form_2 of capital είναι ανεπαρκής σε σχέση με τις προϋποθέσεις που έχουν τεθεί/προϋποτίθενται στην έννοια κεφάλαιο. Ένα τουλάχιστον σημείο: ο τρόπος συγκρότησης της ενότητας της εργασιακής διαδικασίας έχει, μέχρι στιγμής, ένα κυρίαρχο στοιχείο την εργασία. Αυτή η ειδική ενότητα αντιφάσκει με τις απαιτήσεις και τις προϋποθέσεις που έχουν τεθεί στη/από τη κεφαλαιακή σχέση. Επειδή το κεφάλαιο απαιτεί ένα μεγαλύτερο, κατ' αρχήν, DM, το να αποτελεί η εργασία κυρίαρχο στοιχείο στην εργασιακή διαδικασία συνιστά ένα όριο για την διαδικασία αξιοποίησης και επομένως ένα φράγμα το οποίο πρέπει να υπερβεί το κεφάλαιο μετασχηματίζοντας τη σχέση. Όπως άλλωστε αποτελούν όρια και ως εκ τούτου φράγματα και άλλα στοιχεία της εργασιακής διαδικασίας, και το σημαντικότερο όλων **το σύνολο της εργασιακής διαδικασίας (ας θυμηθούμε τη μορφή $X \rightarrow X'/M \rightarrow M+\Delta M$).**

1.6 Για τη μετάβαση

Μπορούμε να φανταστούμε μία μετάβαση από την τυπική στην πραγματική η οποία επιλύει τις συγκρούσεις, συγκρατεί τη ταυτότητα του κεφαλαίου και διευρύνει το χώρο άσκησης της, δίνει μεγαλύτερο βάθος και αντοχές στην κεφαλαιακή σχέση.

Αρκεί να κινηθούμε στο λογικό χώρο δυνατοτήτων που διανοίγεται από τη διαφορά μεταξύ απόλυτης και σχετικής υπεραξίας.

Για παράδειγμα μπορούμε να σκεφτούμε, απλοϊκά αλλά ενδεικτικά, ότι μπορούμε να πούμε: το κεφάλαιο συναντώντας τα όρια της εργάσιμης ημέρας επιζητά σύμφωνα με αυτό το οποίο είναι παραγωγή πέραν των ορίων του εργάτη → δηλαδή θέλει το παράλογο πράγμα τα μέσα εργασίας να λειτουργούν πέραν των ορίων του εργάτη → θέλει μέσα εργασίας που να χρησιμοποιούν τον εργάτη και να μην τα χρησιμοποιεί αυτός. Επομένως το στοιχείο αλλαγής της οργάνωσης της διαδικασίας εργασίας να το παράγουμε ως λογική δυνατότητα που διανοίχτηκε από τη συγκρότηση της κεφαλαιακής σχέσης.

Ωστόσο ισχυρίζομαι ότι δεν μπορούμε να παράγουμε ούτε τη συνεργασία (cooperation), ούτε τη μανιφακτούρα (manufacture), ούτε το σύστημα των μηχανών και το εργοστάσιο (παρόλο που τα δύο πρώτα ειδικά θα μπορούσαν να υπαχθούν, αναδρομικά πάντα σε μία τέτοια παραγωγή ως αποτελέσματα μία λογικής ενός-πολλών, ενώ η manufacture επέχει θέση μεσολάβησης μεταξύ των δύο άκρων). Πρέπει να προσέξουμε ότι τα τρία αυτά στοιχεία δεν συνιστούν εμπειρικές πραγματικότητες αλλά μορφές συγκρότησης (*constitution forms*) της καπιταλιστικής διαδικασίας παραγωγής. Επομένως η εξειδίκευση που επιτυγχάνεται με αυτές δεν μπορεί να είναι ένα συμβεβηκός (contingent) ένα εμπειρικό απλά ζήτημα επιλογής για την πραγμάτωση (realization) της έννοιας της ειδικά καπιταλιστικής παραγωγής. Άλλωστε για τον Μαρξ η τελευταία αποτελεί επαρκή (adequate) μορφή οργάνωσης της καπιταλιστικής διαδικασίας παραγωγής.

Το ίδιο του κείμενο του Μαρξ, επιδέχεται όπως δείχνει το έργο του Chris Arthur και υπέδειξα και εγώ προηγουμένως, μία εγελιανού τύπου τυποποίηση ήδη συγκροτημένων εννοιών. Αλλά το ίδιο το κείμενο δείχνει το γιατί ή αν θέλετε η ίδια η έννοια του κεφαλαίου ως ταυτότητα της ταυτότητας και της διαφοράς ή διαφορετικά η ίδια η έννοια της κεφαλαιακής σχέσης παραγωγής και της αντίστασης που συναντά στην άσκηση της αξιοποίησης, δείχνουν ότι απαιτείται ένα άλλο σύνολο άλλων χρονικοτήτων, άλλων εννοιολογικών πραγματικοτήτων, που παρεμβαίνουν για να καθοριστεί ο χώρος, ο χρόνος και η συγκεκριμένη μορφή με την οποία το κεφάλαιο μπορεί να αναπαράγεται και να συγκρατεί τον χωρισμό του. Δηλαδή για τον κατάλληλο μετασχηματισμό της έννοιας σε επαρκείς μορφές/μη αντιφατικές μορφές σε σχέση με τις προϋποθέσεις που έχουν τεθεί απαιτείται κάτι εξωτερικό απ' ό,τι έχει αναπτυχθεί (για παράδειγμα η πάλη για την εργάσιμη ημέρα, το κράτος και ο τρόπος με τον οποίο παρεμβαίνει, η πάλη των εργαζομένων και η επιστήμη και η τεχνολογία, οι ιδεολογικές μορφές οργάνωσης, το νομικό-πολιτικό επίπεδο και εφόσον μιλάμε σε εννοιολογικό επίπεδο μεσολαβούν οι εννοιολογήσεις ως δρώντων αιτιών αυτών των πραγματικοτήτων).

Γνωρίζουμε ότι το κεφάλαιο με βάση την απαίτηση για ΔΜ οφείλει να αποκτήσει μορφές και να οργανώσει κατάλληλα το χώρο ώστε να εκπληρώνεται ο στόχος. Γνωρίζουμε επίσης ότι ο λογικός χώρος που θα οργανώσει αυτή την οφειλή/σκοπό είναι ο χώρος της διαφοράς απόλυτης/σχετικής υπεραξίας. Γνωρίζουμε επίσης ότι η επιθυμία ΔΜ ισοδυναμεί με την συγκροτητική σύγκρουση μεταξύ κεφαλαίου εργασίας. Αλλά το πότε, πού, πώς και ποια θα είναι η ειδική μορφή εκπλήρωσης της οφειλής είναι αποτελέσματα επικαθορισμού της σύγκρουσης.

αυτό το εξωτερικό δεν είναι η εμπειρική ιστορία που κλείνει τις τρύπες, αλλά άλλες γραμμές θεωρητικών αναπτύξεων και εννοιολογικής συγκρότησης οι οποίες επικαθορίζουν(over-determine) τη συγκρότηση της έννοιας κατά αναγκαίο τρόπο.

1.7 Παρέκβαση.

Ας κάνουμε μία σύντομη παρέκβαση.

Στην Κριτική της Εγελιανής Φιλοσοφίας του Δικαίου (Marx's Critique of Hegel's Philosophy of Right) ο Μαρξ κρίνει την διαδικασία με την οποία ο Μαρξ παράγει την έννοια του μονάρχη στη Φιλοσοφία του Δικαίου

Hegel here defines the monarch as the personality of the state, its certainty of itself. It is obvious that personality and subjectivity, being only predicates of the person and the subject, exist only as person and subject; and indeed that the person is one.

«Αλλά ο Hegel ώφειλε να συνεχίσει έτσι: το Ένα δεν έχει αλήθεια παρά στο βαθμό που είναι πολλά Ένα. Το κατηγορήμα, η ουσία δεν εξαντλεί ποτέ σε ένα Ένα τις σφαίρες ύπαρξής της, αλλά σε πολλά ένα.

But Hegel needed to go further, for clearly the one has truth only as many one's. The predicate, the essence, never exhausts the spheres of its existence in a single one but in many one's.

Αυτή η κριτική είναι η επιστράτευση από τον Μαρξ του Hegel ενάντια στον Hegel Το νόημά της έχει σχέση παρόλο που δεν φαίνεται, με ότι συζητάμε εδώ. Επειδή από τη στιγμή που ο Hegel παρήγαγε τον μονάρχη ως μορφή, θεωρητικά, το ζήτημα του ποίος θα είναι το αντιμετωπίζει ως ένα ζήτημα τύχης, η γέννησης, ένα μη-θεωρητικό ζήτημα.

Αυτή η κριτική αναπτύσσεται κατά απρόσμενο τρόπο, στο Κεφάλαιο, στο πέρασμα από τη γενική μορφή της αξίας στη χρηματική μορφή. Αυτό γίνεται φανερό στην πρώτη έκδοση του Κεφαλαίου όπου μεσολαβεί η μορφή IV, η δυνατότητα για κάθε εμπόρευμα να συνιστά γενική αξιακή μορφή. Στις επόμενες εκδόσεις χάνει την αυτονομία της ως ειδική μορφή. Το πέρασμα (transition) ή καλύτερα ο μετασχηματισμός της έννοιας της γενικής μορφής της αξίας (transformation) σε χρηματική μορφή, δηλαδή την επιλογή του ενός αναλαμβάνει να τη μεσολαβήσει το δεύτερο κεφάλαιο «η διαδικασία ανταλλαγής», στο οποίο γίνεται επίκληση της κοινωνικής πράξης, δηλαδή του σύνθετου συνόλου των ιστορικών μετασχηματισμών μέσω των οποίων εγκαθιδρύεται ο κεφαλαιοκρατικός τρόπος παραγωγής.

Ακριβώς η ίδια απουσία διαλεκτικής παραγωγής εμφανίζεται και στο πέρασμα από την τυπική υπαγωγή στην πραγματική υπαγωγή. Ενώ και οι δύο μπορεί ναδειχθεί ότι είναι τυποποιημένες ως εγελιανά σύνολα σχέσεων που ορίζουν τους όρους τους ως εσωτερικούς σε αυτές, η μετάβαση/μετασχηματισμός (passage/transformation) επικαλείται μία άλλη διαλεκτική, ή ένα άλλο σύνολο συγκρούσεων το οποίο επικαθορίζει την σύγκρουση κεφαλαίου-εργασίας, τις αντιστάσεις που συναντά το κεφάλαιο στην αυτοαξιοποίησή (self-valorization) του έτσι ώστε το αποτέλεσμα να είναι αστάθμητο μεν, αλλά σε τελευταία ανάλυση καθορισμένο από τις απαιτήσεις της κεφαλαιακής σχέσης.

1.8 Συμπεράσματα

ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΑΞΙΑ

Θεωρητικό αποτέλεσμα 1: Εδώ ήδη έχουμε τελειώσει με μία παράσταση του μέτρου της αξίας ως κοινωνικά αναγκαίας ή ότι άλλο εργασίας.

Επειδή ο κεφαλαιοκράτης ρυθμίζει χρόνους μίας συγκεκριμένης εργασίας εφόσον στην άλλη πλευρά μετρά χρήμα, μετρά πιθανές ή υπάρχουσες τιμές, τιμολογεί. Επομένως η ανάλυση το χρήμα ως η μόνη μορφή εμφάνισης της αξίας αποκτά περαιτέρω εγκυρότητα εδώ. Η οργάνωση των χρόνων συμβαίνει μέσω μίας διαδικασίας αποτίμησης τιμών και τιμολόγησης, μέσω της οποίας συμβαίνει η μόνη δυνατή αφαίρεση των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της εργασιακής διαδικασίας. (assignment of prices, prices assignment).

Θεωρητικό αποτέλεσμα 2: Ξεκινήσαμε από μία έννοια του κεφαλαίου και φτάσαμε σε άλλες, πιο πλούσιες, μετασχηματισμούς της αρχικής παράστασης, τόσο ως προς τα στοιχεία όσο και ως προς τη μορφή.

Αν σκεφτούμε το τελικό αποτέλεσμα της όλης διαδικασίας μετασχηματισμού είναι σαν να έχουμε τα τρία σημεία, γενικός τύπος για το κεφάλαιο, τυπική υπαγωγή (formal subsumption), πραγματική υπαγωγή, προσωρινού παγώματος της ανάπτυξης των εννοιών και να λείπει η ενδιάμεση ανάπτυξη. Αυτό όμως δεν ισχύει. Επειδή η ενδιάμεση ανάπτυξη καθορίζει τον τρόπο δόμησης των στοιχείων.

Μία πρόχειρη παρατήρηση σε σχέση με τη χθεσινή συζήτηση για τη σχέση συνάντησης και μορφής. Η μορφή αντεπιδρά στη συνάντηση: υπάρχει η συνάντηση, αλλά «μαζί» με τη συνάντηση ενεργοποιούνται δύο γεγονότα: ο μετασχηματισμός των στοιχείων της συνάντησης από τις σχέσεις, σε εσωτερικά καθοριζόμενα στοιχεία των σχέσεων και ο αυτό-μετασχηματισμός των σχέσεων που τα συνέχουν. Οι μετασχηματισμοί αυτοί υπόκεινται σε μία σταθερά η οποία έχει τεθεί από τη σχέση η οποία συνέχει το σύνολο των σχέσεων και των στοιχείων

1.9 Συμπεράσματα ειδικά

Νομίζω ότι η θέση περί ομολογίας που υποστηρίζει ο Chris Arthur υπόκειται στο ζήτημα της μετάβασης, δηλαδή στην αδυναμία μίας αποδεικτικής διαδικασίας μέσω της οποίας το κεφάλαιο μετασχηματίζει τις μορφές του, δηλαδή συγκροτούνται οι έννοιες, ή διαφορετικά στο ζήτημα της απουσίας του επικαθορισμού της αντίφασης.

Ελάχιστο παρατήρηση: η διάκριση μέσα(έννοιες) έξω (ανταλλαγή) παραγνωρίζει ότι και οι έννοιες εμφανίζονται σε θεωρητικά συστήματα και αποτελούν αντικειμενική συγκρότηση κάθε θεωρητικού συστήματος. Επομένως είναι κάτι έξω από εμάς, τη σκέψη μας, όπως και η ανταλλαγή. Ακόμη περισσότερο κάτι το οποίο μας διαμορφώνει όπως και η ανταλλαγή και οι πρακτικές μετασχηματισμού τους και επεξεργασίας τους έχουν υλικότητα όπως και της ανταλλαγής.

Για τον Αλτουσέρ, μπορούμε να πούμε ότι λέει τρία πράγματα, τα οποία είναι τέσσερα:

- 1) ότι ο Μαρξ χρωστά στον Χέγκελ τη διαδικασία χωρίς υποκείμενο(subject) και τέλος (end) και την έννοια της αντίθεσης/αντίφασης
- 2) ότι ο Μαρξ στοχαζόταν με Εγγελιανούς όρους σε όλη τη διάρκεια του έργου του,
- 3) ΑΛΛΑ το ζήτημα είναι ποια φιλοσοφία αρμόζει για το σύστημα επιστημονικών εννοιών του κεφαλαίου, ποια είναι αυτή η οποία δεν λειτουργεί ως επιστημολογικό εμπόδιο;

Ερωτήματα με τα οποία δεν ασχολήθηκα αλλά έχουν σημασία για περαιτέρω επεξεργασία:

Γιατί στο κεφάλαιο, στο πρώτο τόμο χάνει τη θέση που έχει στα προηγούμενα κείμενα; Γιατί εμφανίζεται λίγες φορές, χωρίς ξεχωριστή ενότητα ως επιστέγασμα όλων των προηγούμενων αναπτύξεων;

Αυτό είναι ένα ερώτημα που δεν θα αναπτύξουμε εδώ, αλλά επίσης είναι σημαντικό για την κατανόηση της θέσης της έννοιας «υπαγωγή» στο μαρξικό εννοιολογικό σύστημα.

Η θέση ομολογίας: homology not application
process of thought is into
process of exchange is out

Η παραλληλία subsumption ως υπαγωγή του υλικού μεταβολισμού σε μορφές της αξίας.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Γιατί είναι αντίθετα: Τι προσδιορισμούς αποδίδουμε στη διαδικασία εργασίας να παράγει αξίες χρήσης αλλά ό,τι παράγει δεν είναι αξία. Τι προσδιορισμούς αποδίδουμε στην διαδικασία αξιοποίησης: να παράγει αξία και όχι αξία χρήσης. Από αυτή τη πλευρά υπόκεινται σε μία τυπική αντίθεση ως σύνολα αντιθέτων προσδιορισμών.

επομένως την έννοια του επικαθορισμού. Μέσω του εξωτερικού στοιχείου που θέτει στη δράση του κεφαλαίου ως αυτοποιούμενης ολότητας.

Αλλά η τυποποίηση ενέχει ένα υποβιβασμό αυτού του εξωτερικού, σε συμπτωματικούς όρους απλά. Ενώ η παρουσία του είναι ουσιώδης για την ίδια τη συγκρότηση.